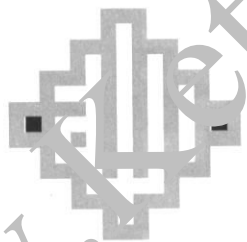

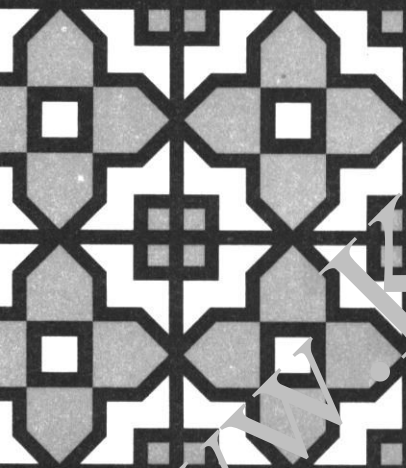
5300

۲ —
۱

۱۵.
۶۷

www.eltab.ir

www.ketab.ir

به‌شناسه: ۱۳۶۲ -
 عنوان: م‌ پدیدآور: حیدر اقتصادی پیامبر ﷺ / حمید سبحانی صدر
 مشخصات نشر: م: واژه پرداز اندیشه، ۱۳۹۷.
 مشخصات فیزیکی: ج: ۱، ص: ۷۸۰، ۶۰۰، ۶۱۰، ۷۳-۶-۱
 شابک: ۹۶۴۷۳-۶۰۰-۹۷۸-۱
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
 یادداشت: کتابنامه: ص، ۱۱۳-، همچنین به صورت زیرنویس.
 موضوع: محمد (ص)، پیام اسلام، قبل از هجرت-۱۱ق. -- دیدگاه درباره اقتصاد
 موضوع: Mir' ammad, Prophet - Views on economics
 موضوع: سیاست اقتصادی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
 موضوع: Economic policy -- Religious aspects -- Islam
 موضوع: اسلام و اقتصاد
 موضوع: Islam -- Economic aspects
 موضوع: اسلام -- تاریخ -- از آغاز تا ۱۱ق
 موضوع: Islam -- History -- To 632
 رده‌بندی کنگره: ۲/ BP۲۳۰ / س ۲/ ۱۳۹۷
 رده‌بندی دیویی: ۳۳/ ۴۸۳۳ / ۲۹۷
 شماره کتابشناسی ملی: ۵۳۸۲۳۹۸

عنوان کتاب: راهبرد اقتصادی پیامبر ﷺ

نویسنده: حمید سبحانی صدر

ناشر: انتشارات واژه‌پرداز اندیشه

مدیر هنری: مهیار سپهری

نوبت چاپ: اول، تابستان ۱۳۹۷

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه ● قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

شابک: ۹۶۴۷۳-۶۰۰-۹۷۸-۱

مرکز پخش: قم، انتشارات واژه‌پرداز اندیشه، ۹۱۲۷۹۷۴۷۵۰.

کلیه حقوق این اثر متعلق به انتشارات واژه‌پرداز اندیشه است.

صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَآلِهِ

راهبرداقتصادی پیامبر

حمیدرضا حائری

تقدیم به یگانه امام و مقتدایی که
کس را چون او قلبش برای عزت
مقتدار امت اسلامی نمی‌تپد.

❖ توصیف اقتصادی جامعه اسلامی مدینه ————— ۱۷

- ۱۹ < همراهی اقتصادی انصار با مهاجرین
- ۲۱ < رنج‌های اهل صفة
- ۲۴ < روزهای گرسنگی

❖ قَدَرَتْ وَ نَفُوذْ اِقْتِصَادِیْ بَیْگَانِگَانِ ————— ۲۷

- ۲۹ < نگرش غاصبانه یهودیان به اموال دیگران
- ۳۰ < باخوای یهود مدینه
- ۳۲ < فروش محصولات به صورت سلف
- ۳۲ < ثروت بانکانات یهود
- ۳۳ < تسلیم اقتصادی یهود بر مردم
- ۳۴ < احسان اجتماعی توسط یهود

❖ اِشْتِغَالْ وَ بَرِ نِیَازِیْ ————— ۳۷

- ۳۹ < سوادآموزی و شکوفایی علم
- ۴۱ < تشویق به اشتغال
- ۴۲ < ضرورت بی‌نیازی فرد و جامعه از دیگران
- ۴۳ < اشتغال‌زایی
- ۴۵ < استعدادیابی در مشاغل
- ۴۶ < کار به نیت صدقه دادن
- ۴۸ < اشتغال کودکان
- ۴۹ < اشتغال بانوان
- ۵۰ < اشتغال بانوان به صنایع دستی
- ۵۱ < زنان پرستار
- ۵۱ < زنان پرده‌نشین
- ۵۵ < مشاغل خانگی برای بانوان

❖ بازار مسلمین ————— ۵۷

- ۵۹ < بازار مدینه
- ۶۱ < تأسیس بازار
- ۶۲ < تنظیم بازار
- ۶۴ < مبارزه با احتکار کالا

- ۶۵ < توسعه تجارت
- ۶۷ < خرید از بازار مسلمانان
- ۶۷ < مدینه سوق العرب

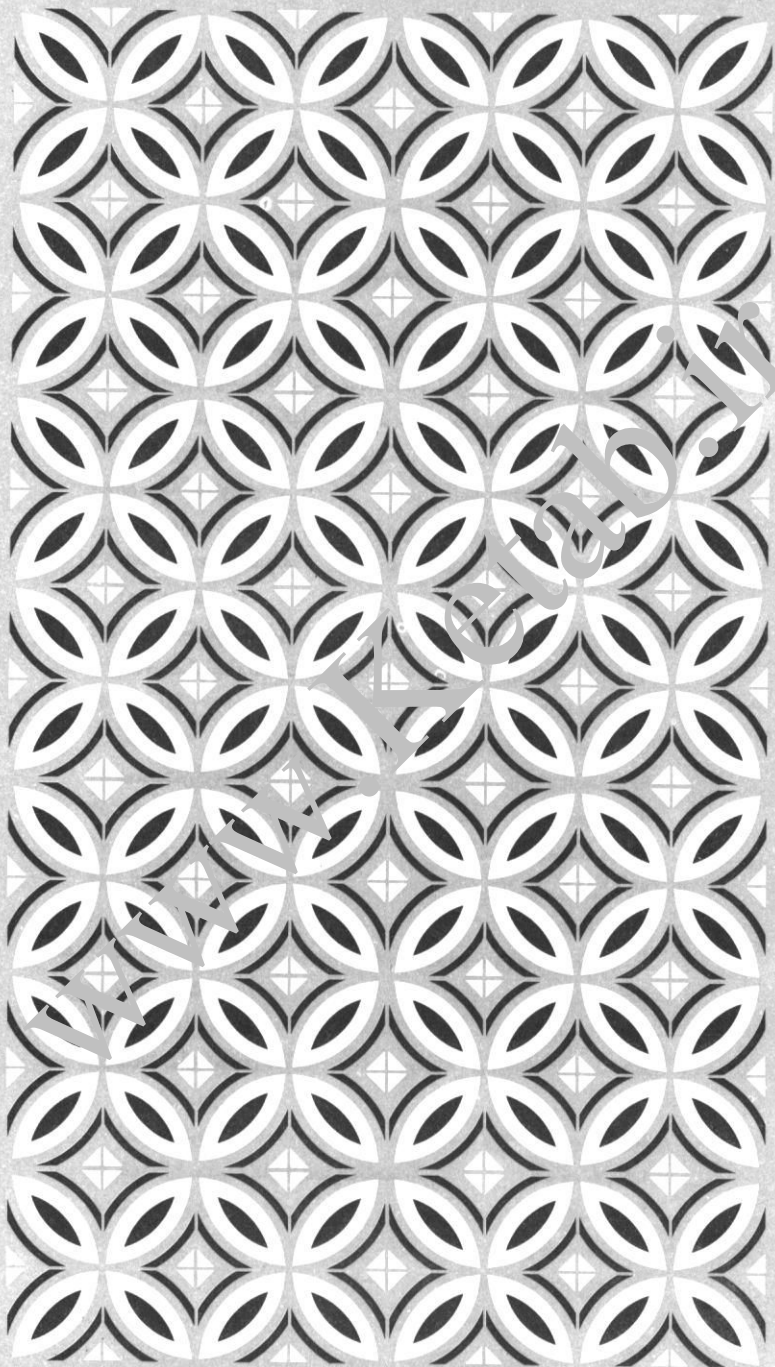
❖ حمایت از تولید داخلی ————— ۶۹

- ۷۱ < تولید و به جریان انداختن سرمایه ها
- ۷۲ < حمایت از تولید داخل
- ۷۳ < تحریم های اقتصادی
- ۷۴ < کیفیت در تولید و صنعت
- ۷۶ < صداقت در مشاغل تولیدی و خدماتی
- ۷۶ < کشاورزی و باغداری
- ۷۷ < توسعه کسب و کاری
- ۸۲ < قنات های مدینه
- ۸۳ < محصول های مدینه
- ۸۵ < توسعه صنعت
- ۸۵ < صنعت چوب و نجاری
- ۹۰ < ساخت، تولید و تجارت مصالح
- ۹۱ < نخل بافی
- ۹۳ < آهنگری
- ۹۶ < صنعت زرگری
- ۹۷ < معادن
- ۹۷ < چوپانی و دلباگی
- ۹۹ < مشاغل خدماتی

❖ تجارت خارجی ————— ۱۰۱

- ۱۰۳ < تجارت با شام
- ۱۰۴ < مراکز تجاری شام
- ۱۰۵ < سایر مراکز تجاری
- ۱۰۵ < صادرات و واردات
- ۱۰۷ < ضابطه واردات کالا
- ۱۰۹ < خودداری مسلمانان از تجارت با مشرکین
- ۱۱۰ < نتیجه گیری

❖ منابع ————— ۱۱۱

سال‌های پیررنجی، ادا شد سر گذاشته بودند. چه آن‌ها که در مکه بسر می‌بردند و اکنون به خاطر فرمان‌های بلند خویش، رنج هجرت را بر خود بار کرده و به مدینه آمده بودند، و چه آن‌ها که سالیانی دراز در مدینه سکونت داشتند، اما سینه‌هایشان مجروح از زخم کینه‌های صدساله‌ی قبیلگی و ناامنی حاصل از جنگ‌های طایفه‌ای بود.

اکنون که ایمان به آخرین فرستاده خدا ﷺ، به دشمنی‌ها و ناامنی‌های دیرینه‌شان خاتمه بخشیده بود، انتظار کشاکی در حیات مادی خویش را داشتند، که فصل نویی از رنج‌ها برایشان آغاز شد. چیزی نگذشت که توطئه‌های یهودیان مدینه از یک سو و جنگ افروزی‌های خونین مشرکان مکه از سوی دیگر، آرامش را از آنان سلب کرد. بعلاوه چندی بود که ایمان به خدای محمد ﷺ، عده‌ای از تازه‌مسلمانان مهجور و مهاجر مکه را میهمان شهر و کاشانه آنان ساخته بود و ایشان نیز ناگزیر، زندگی خویش را با مهاجرین تقسیم نموده بودند.

فقر و گرسنگی، تهدید و توطئه، جنگ و خونریزی، از هر سو به آنان هجوم می‌آورد، و آن‌ها که دل به آخرین فرستاده خدا ﷺ سپرده بودند، تنها به امید رضوان الهی، صبر پیشه کرده و استقامت می‌ورزیدند. هرچند بودند در آن میان، منافقانی که زبان به اسلام گشوده بودند، اما لحظه‌ای از تخریب و توطئه و تمای با دشمنان دست برنمی‌داشتند.

چه دشوار است بر پیام‌آور مهربانی که پیروان خویش را در راه آرمان‌های الهی، در چنین رنجی بزرگ ببیند، و با امید به فضل پرو دگار و ایمان به وعده نصرت الهی، آن‌ها را به صبر و پایداری دعوت نماید. آن هم مردمی که با فرهنگی جاهلی خو گرفته‌اند و تمدن شیطنی، چنان در گوشه‌گوشه زندگی‌شان راه یافته که گویا خلاصی از چنبره ابلیس برایشان ممکن نیست.

مردمی که به جریانه و جنگ، با چیزی انس نداشته‌اند و دشمنان بنیادینشان را به همین اختلافات قبیلگی سوءاستفاده کرده و آن‌ها را با جان هم انداخته، و خود فارغ از همه نزاع‌ها، پایه‌های حیات اقتصادی و نظامی خویش را استحکام بخشیده است.

آنگاه که رسول خدا ﷺ به مدینه قدم نهاد تمام توان اقتصادی منطقه در دست یهودیان و به عبارتی بنگران بود. آن‌ها با بهره‌گیری از فرصت اختلافات داخلی اعراب، رنجی توجهی آنان به امر صنعت و بهره‌برداری از منابع ارضی، بر توان صنعتی و تولیدی خود افزودند. زمین‌های بسیاری را زیر کشت بردند و نخلستان‌های وسیعی به وجود آوردند. اعراب مدینه درگیر جنگ‌های داخلی خویش بودند، و یهودیان با تکیه بر توان صنعتی خود، به تولید سلاح پرداخته و تولیدات نظامی خویش را به آنان می‌فروختند. این فناوری‌های انحصاری، امکانات زراعی، نظامی و معیشتی خوبی نصیب یهودیان کرده بود. اندک‌اندک بر ثروت و

قدرت یهودیان افزوده شد و سایر اهل مدینه، ناگزیر بودند که در وقت نیاز، از آنان قرض گیرند و در قبالش بهره‌های سنگینی بردازند. چه بسا گاهی در بازپرداخت ربا، مجبور می‌شدند که محصولات نارس مزارع و باغات خویش را با قیمتی کمتر به یهودیان بفروشند، تا از زیر دین آنان خارج شوند.

این رویکرد، به مرور، یهودیان را به قدرت اقتصادی و نظامی منطقه مبدل ساخت، و سایر اهل مدینه، روزبه‌روز فقیرتر و محتاج‌تر شدند.

در چنین شرایطی رسول خدا ﷺ به مدینه قدم نهاد. در گام اول اختلافات داخلی و لمایفه‌ای اعراب تازه‌مسلمان را پایان بخشید و در ضمن یک پیمان برادری، آنان را برادر یکدیگر خواند. سپس پیمان‌نامه‌ای را بین یهودیان و مسلمانان مکتوب فرمود تا متعرض یکدیگر نشوند.

مسلمانان که عاری از مگانه‌فروشی، دانش، تولید، صنعت، و ثروت بودند، و در همه این امور متکی بر بیرون مرزهای حجاز، یا بیرون مرزهای عقیدتی خود یعنی مشرکی و یهودیان بودند، به توصیه‌های اکید رسول خدا ﷺ به دانش و کار روی آوردند. صاحبان دانش و حرفه و صنعت گرمی شمردند و با جدیت با بیکاری مقابله شد. اشتغال صحیح، متکی بر تولید داخلی و تجارت شکل گرفت و جامعه‌ی نوپای مسلمانان از خمر و تنبلی خارج شد. مسلمانان کار می‌کردند و نیازمندان خویش را که سرمایه یا توان کار نداشتند تحت پوشش گرفتند. این گونه نبود که تنها در سایه جنگ و غنیمت، سرمایه و ثروتی متوجه جامعه اسلامی گردد، بلکه تولید و اشتغال، زیربنای رشد اقتصادی جامعه اسلامی مدینه گردید و بعدها هم که در پرتو پیروزی‌ها و فتوحاتی چند، ثروتی متوجه مسلمانان گردید، در مسیر تولید و تجارت و تقویت امکانات معیشتی همچون شهرسازی به کار گرفته شد.

بازار اسلامی مدینه شکل پایداری به خود گرفت و اندک‌اندک به قطب تجاری منطقه تبدیل شد. آمدوشد کاروان‌های تجاری از سرزمین‌های دور و نزدیک، همراه با تبلیغ معارف توحیدی و قرآنی، ندای اسلام ناب را به گوش سراسر حجاز و بلکه بیرون مرزها، رسانید.

مسلمانان که در سال اول هجری در نهایت ضعف اقتصادی، سیاسی، و نظامی بودند، با اجرای استراتژی اقتصادمقاومتی پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله، مدت کمتر از ده سال به قدرت برتر منطقه تبدیل شدند. آنان که در جنگ بدر تنها با سیصد و سیزده نفر مبارز و با کمترین تجهیزات نظامی به رویارویی مشرکین رفته بودند، در سال‌های پایانی نبوت رسول خدا صلی الله علیه و آله به فتح مکه دست یافتند و در جریان جنگ تبوک، تأمین‌های شام پیش رفتند و بی‌آنکه دست به شمشیر برند، با تکیه بر نیروی ایمان و توان داخلی خود به این پیروزی چشم‌گیر دست یافتند.

برخلاف باور عده‌ای ساده‌ لوح که گمان می‌کنند دین اسلام، مدل حکومتی موفقی ندارد، حکومت ده ساله نبی اکرم صلی الله علیه و آله، با همه استراتژی‌های تربیتی، اقتصادی، سیاسی و نظامی، نشان داد، که دین مبین اسلام چنان ظرفیتی دارد که با اجرای صحیح قوانین آن، به حاکمیتی عادلانه و جهان‌شمول دست یابد.

در جهان امروز نیز که شاهد توطئه‌های جهانی جبهه شیطان، برای تسلط بر سرمایه‌های ارضی و انسانی هستیم، و صهیونیسم یهود با تزریق جاهلیتی مدرن در صدد استعمار و استثمار سرزمین‌ها و ملت‌ها است، همچنان شاهد همان رویکردی هستیم که مسلمانان در صدر اسلام با آن مواجه بودند، اما با تکیه بر رهنمودهای خاتم رسولان صلی الله علیه و آله و اتکا بر توان داخلی خویش، به برون‌رفت از آن بحران دست یافتند. اگرچه در آن زمان نیز در درون جامعه اسلامی، بودند منافقانی که بر طبل اختلاف

می‌کوبیدند و صدای شیطانی یهودیان و مشرکان از حنجره به‌ظاهر دوستانه آنان به گوش می‌رسید، اما با پشتیبانی توده عظیم مردم از رهبری پیامبر اکرم ﷺ، و پایداری در مسیر آرمان‌های بزرگ اسلامی، دشمنان اسلام طرفی نبستند و حکومت اسلامی پیامبر اکرم ﷺ به بلندایی از عظمت و اقتدار دست یافت.

بی‌شک امروز نیز که نبض اقتصاد جهان در دست این‌وآن است، و امت اسلام می‌رود تا سراپا رنگ غرب و شرق به خود گیرد، و تولیدات صنعتی و محصولات فرهنگی می‌کوشد تا با ورود به کوی و برزن و خانه‌های جوامع اسلامی، اندیشه و انگیزه‌های اسلامی آنان را دستخوش تحریف گرداند، بیش از پیش به همان طرح ناب خاتم رسولان ﷺ، برپایی اقتصادی، یا اقتصاد مقاومتی و تکیه بر تولید و ثروت خلی، محتاجیم. چرا که در حال حاضر، جمعیت کثیر جوامع اسلامی، تنها به سرار مصرف تولیدات بیگانگان مبدل شده است؛ تولیداتی که مواد اولیه اش از سایر ارضی سرزمین‌های اسلامی تأمین شده، و حاوی فرهنگ مبتذل و منحرف شیطان، به خورد مسلمانان داده شده است، تا هم هویتشان را از آنان بگیرد، و هم سرمایه‌هایشان، ثروت کلانی برای حکومت‌های ظالم جهان به ارمغان آورد؛ ثروتی که گاه خوشه خوشه بمب‌گذاری جان‌گناه آنان را بر سر مسلمانان مظلوم فرود می‌آورد.

آری؛ آنگاه که تمام اقتصاد جامعه اسلامی، متکی بر بیگانگی باشد که با باورهای ما دشمنی بنیادین دارند، بی‌شک برای دست کشیدن ما از همین باورها، به تحریم‌های اقتصادی دست می‌زنند، تا با به ستوه آوردن مسلمانان، آنان را بر حاکمیت اسلامی‌شان بشورانند و چنین القاء کنند که نابسامانی‌های اقتصادی‌شان، ناشی از حکومت اسلامی‌شان است و بس؛ و تنها راه نجاتشان نیز آن است که آرمان‌های الهی و اسلامی‌شان را زیر پا نهاده، و درب سرزمین‌های خویش را به سوی بیگانگان باز کنند.

و عجب از کشورهای عربی مسلمان است که متون کهن اسلامی‌شان مشحون از روایات رسول خدا ﷺ و گزارش‌های صحابه پیامبر ﷺ درباره توطئه‌های یهودیان، و نحوه رویارویی آن حضرت ﷺ با اهل کتاب و مشرکین است، اما دست دوستی با شیاطینی داده‌اند که نقشه هدم اسلام را در سر می‌پروراند، و هم‌پیمان با یهودیان صهیونیسم، قلب کودک و پیر و جوان مسلمان را وحشیانه می‌درند.

هر آنچه را که در این مقدمه بر قلم جاری شد، با تکیه بر گزارش‌های تاریخی و حدیثی، مستند به سیره ناب خاتم رسولان ﷺ می‌سازم و از همه مدعیان جهان، به ویژه هم‌وطنان ایران اسلامی دعوت می‌نمایم تا در پی بند آن با دقت تدبر نمایند.

حمید سبحانی صدر • تهران المبارک ۱۴۳۹